

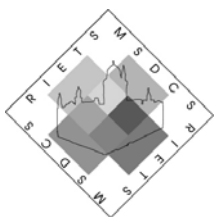
Kollel Yom Rishon

Sefiras HaOmer: Pathway to Purity

1. Ramban VaYikra 23:36
2. Shemos 3:11,12
3. Mei Shiloach on Hagadas Pesach
4. Rambam Hilchos Avoda Zara 1:3
5. Or HaChaim VaYikra 23:15
6. Rambam Sefer HaMitzvos 161
7. VaYikra 23:15,16
8. Rambam Hilchos Tmidim Umusafim 6:22-25
9. Sefer HaChinuch 306
10. Gemara Yevamos 62b
11. Tur OC 493
12. Yechaveh Da'as 3:30

Rav Shalom Rosner

Sunday, May 15, 2005

Kollel Yom Rishon is a program of the Max Stern Division of
Communal Services of the Rabbi Isaac Elchanan
Theological Seminary, an affiliate of Yeshiva University

1. רמב"ן ויקרא פרק כג פסוק לו

עצרת היא - עצרתי אתכם לפני, כשר שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים, כיון שהגיע זמן ליפטר אמר בבקשה מכם עכבו עמי עוד יום אחד שקשה עלי פרידתכם, לשון רש"י, ודברי אגדה הם בויקרא רבה. ועל דרך האמת, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ (שמות כ י), ויום השביעי הוא שבת ואין לו בן זוג, וכנסת ישראל היא בת זוגו שנאמר ואת הארץ, והנה היא שמינית. "עצרת היא", כי שם נעצר הכל. וצוה בחג המצות שבעה ימים בקדושה לפנייהם ולאחריהם כי כולם קדושים ובתוכם ה', ומנה ממנו תשעה וארבעים יום שבעה שבועות כימי עולם, וקדש יום שמיני כשמיני של חג, והימים הספורים בינתיים כחולו של מועד בין הראשון והשמיני בחג, והוא יום מתן תורה שהראם בו את אשו הגדולה ודבריו שמעו מתוך האש. ולכך יקראו רבותינו ז"ל בכל מקום חג השבועות עצרת, כי הוא כיום שמיני של חג שקראו הכתוב כן. וזהו מאמרם (חגיגה יז א) שמיני רגל בפני עצמו הוא לענין פז"ר קש"ב. ותשלומין דראשון הוא, כי הוא אצילות הראשונים ואינו כאחדות שלהם. ולכך יזכיר בפרשת כל הבכור (דברים טז טז) בשלש רגלים, חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות שבעת ימים, ולא יזכיר השמיני, כי שם אמר יראה כל זכורך וגו', והנה זה מבואר:

2. שמות פרק ג

(יא) ויאמר משה אל האלהים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים: (יב) ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה:

3. בעל מי שילוח – הגדת הגיוני הלכה על שלחן ערוך

באכילת ביצה יש רמז לשתי הגאולות של ישראל, לגאולת הגוף משיעבוד מצרים ולגאולת הרוח בקבלת התורה. ומה הרמז בביצה על שני אלה? כל הנולדים בעולם כיון שנולדו נגמרה ההולדה בשלימות והגיעה את התכלית, זולת הביצה. ביצה הנוולת לא הגיעה בה ההולדה של תכליתה, עדיין היא צריכה להולדה שניה, להולדת האפרוח. וכלידת האפרוח הנולד בלידה אחר לידה, כך עם ישראל. כשיצאו ישראל ממצרים היתה יציאתם לידה להם, לידה ראשונה כמו שאמרו במדרש שוחר טוב: ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים א"ר אבא בר כהנא בשם רבותינו כעובר שהוא נתון במעי בהמה וכשם שהרועה נותן ידו ושומטה ממעה כך עשה הקב"ה לישראל במצרים להוציאם שנאמר לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי. וכביצה שלמראית עין גולם היא אבל בפנימיותה נמצא כח ריקום האפרוח כך ישראל בשעת יציאתם ממצרים כבר ניתן בהם הכח הראשון וההכשר להיות נולדים לידה והיא באה להם בשעת מתן תורה שבזו הגיעה לידתם אל התכלית.

4. רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פרק א הלכה ג

כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן והתחיל לחשוב ביום ובלילה והיה תמיה היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג ומי יסבב אותו, כי אי אפשר שיסבב את עצמו, ולא היה לו מלמד ולא מודיע דבר אלא מושקע באור כשדים בין עובדי כוכבים הטפשים ואביו ואמו וכל העם עובדי כוכבים והוא עובד עמהם ולכו משוטט ומבין עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק מתבונתו הנכונה, וידע שיש שם אלוה אחד והוא מנהיג הגלגל והוא ברא הכל ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו, וידע שכל העולם טועים ודבר שגרם להם לטעות זה שעובדים את הכוכבים ואת הצורות עד שאבד האמת מדעתם, ובן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו, כיון שהכיר וידע התחיל להשיב תשובות על בני אור כשדים ולערוך דין עמהם ולומר שאין זו דרך האמת שאתם הולכים בה ושיבר הצלמים והתחיל להודיע לעם שאין ראוי לעבוד אלא לאלוה העולם ולו ראוי להשתחוות ולהקריב ולנסך כדי שיכירוהו כל הברואים הבאים, וראוי לאבד ולשבר כל הצורות כדי שלא יטעו בהן כל העם כמו אלו שהם מדמים שאין שם אלוה אלא אלו. כיון שגבר עליהם בראיותיו בקש המלך להורגו ונעשה לו נס ויצא לחרון, והתחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד, והיה מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר ומממלכה לממלכה עד שהגיע לארץ כנען והוא קורא שנאמר ויקרא שם בשם ה' אל עולם, וכיון שהיו העם מתקבצין אליו ושואלין לו על דבריו היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו עד שיחזירוהו לדרך האמת עד שנתקבצו אליו אלפים ורבעות והם אנשי בית אברהם ושתל בלבם העיקר הגדול הזה וחבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו, וישב יצחק מלמד ומזהיר, ויצחק הודיע ליעקב ומינהו ללמד וישב מלמד ומחזיק כל הנלוים אליו, ויעקב אבינו למד בניו כולם והבדיל לוי ומינהו ראש והושיבו בישיבה ללמד דרך השם ולשמור מצות אברהם, וצוה את בניו שלא יפסיקו מבני לוי ממונה אחר ממונה כדי שלא תשכח הלמוד, והיה הדבר הולך ומתגבר בבני יעקב ובנלוים עליהם ונעשית בעולם אומה שהיא יודעת את ה', עד שארכו הימים לישראל במצרים וחזרו ללמוד מעשיהן ולעבוד כוכבים כמותן חוץ משבט לוי שעמד במצות אבות, ומעולם לא עבד שבט לוי עבודת כוכבים, וכמעט קט היה העיקר ששתל אברהם נעקר וחזרין בני יעקב לטעות העולם ותעיותן, ומאהבת ה' אותנו ומשמרו את השבועה לאברהם אבינו עשה משה רבינו רבן של כל הנביאים ושלחו, כיון שנתנבא משה רבינו ובחר ה' ישראל לנחלה הכתירן במצות והודיעם דרך עבודתו ומה יהיה משפט עבודת כוכבים וכל הטועים אחריה.

5. אור החיים ויקרא פרק כג פסוק טו

וספרתם לכם וגו'. ואמרו לכם לצד שיצו ה' לספור שבע שבתות, ואמרו ז"ל (זוהר ח"ג צד.) כי לצד שהיו בטומאת מצרים

ורצה ה' להזדווג לאומה זו דן בה כמשפט נדה שדינה לספור ז' נקיים, וצוה שיספרו ז' שבועות ואז יהיו מוכשרים להכניסתם כלה לחופה, והגם כי שם ז' ימים וכאן ז' שבועות, לצד הפלגת הטומאה וגם היותם בכללות ישראל שיער התמים דעים כי כן משפטם, ועיין מה שפרשתי בפסוק (יתרו יט א) בחודש השלישי לצאת וגו', והוא מאמר הכתוב כאן וספרתם לכם פירוש סיבת ספירה זו היא לסיבתכם לטהרתכם שזולת זה תיכף היה ה' נותן להם התורה. ולדרך זה ידוייק על נכון טעם ממחרת השבת ולא מיום השבת עצמו, כי כן משפט הספירה שיהיו כל הימים שלימים, ולצד שיום ט"ו בניסן שהוא יום השבת האמור כאן מקצת היום היו עדיין בארץ מצרים לזה יצו ה' לספור ממחרת, והגם כי זה היה בפסח מצרים, כמשפט הזה יעשה באותו פרק עצמו מדי שנה בשנה, כי כמו כן יעשה בסוד ה' כידוע ליודעי חן. וכפי הפשט לזכרון העובר ביום השבת לזכרון כי ששת ימים וגו' והמשכיל יבין. ועיין מה שפרשתי בפרשת בראשית בפסוק ויכל אלהים ביום השביעי, ובדרך רמז רמז באומרו וספרתם על דרך אומרם ז"ל כי נשמות עם בני ישראל הם בבחינת הלוחות, ובאמצעות תחלואי הנפש וטומאת התיעוב יתלכלכו ויחשיך אורם, וארז"ל (ויק"ר פ"ב) כי הלוחות של סנפרינון היו. לזה אמר וספרתם לכם פירוש באמצעות מנין זה אתם מאירים כסנפרינון את עצמיכם:

6. ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קסא

והמצוה הקס"א היא שצונו לספור מקצירת העומר תשעה וארבעים יום והוא אמרו יתעלה (אמור כג) וספרתם לכם ממחרת השבת. ודע כי כמו שנתחייבו בית דין למנות שנות יובל שנה שנה ושמיטה שמיטה כמו שבארנו במה שקדם (מ' קמ) כך חייב כל אחד ואחד ממנו למנות ימי העומר יום יום ושבע שבע. שהוא אמר (שם) תספרו חמשים יום ואמר (ס"פ ראה) שבעה שבועות תספר לך. וכמו שמנין השנים והשמיטים מצוה אחת כמו שבארנו (שם) כן ספירת העומר מצוה אחת. וכן מנה אותם כל מי שקדמנו מצוה אחת. והאמת מה שעשו בזה. ואל יטעך אמרם (מנחו' סו א) מצוה למימי יומי ומצוה למימי שבועי ותחשוב שהן שתי מצוות. כי כל חלק וחלק מחלקי אי זה מצוה שיהיו לה חלקים מצוה לעשות החלק ההוא ממנה. ואמנם היו שתי מצוות אילו אמרו מנין הימים מצוה ומנין השבועות מצוה. וזה מה שלא ייעלם למי שיטעם הדבור. כי אתה כשתאמר חובה לעשות כך וכך הנה לא יתחייב מזה המאמר שהפעולה ההיא מצוה בפני עצמה. והראיה הברורה על זה היותנו מונים השבועות גם כן בכל לילה באמרנו שהם כך וכך שבועות וכך וכך ימים. ואילו היו השבועות מצוה בפני עצמה לא היינו מסדרין מנינם כי אם בלילי השבועות לבד והיינו אומרים שתי ברכות אשר קדשנו במצותיו וצונו על ספירת ימי העומר ועל ספירת שבועי העומר. ואין הדבר כן, אבל המצוה היא ספירת העומר ימיו ושבועותיו כמו שתקנו. ומצוה זו אין הנשים חייבות בה:

7. ויקרא פרק כג

(טו) וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימת תהינה: (טז) עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה':

8. רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ז

הלכה כב - מצות עשה לספור שבע שבתות תמימות מיום הבאת העומר שנאמר וספרתם לכם ממחרת השבת שבע שבתות, ומצוה למנות הימים עם השבועות שנאמר תספרו חמשים יום, ומתחילת היום מונין לפיכך מונה בלילה מליל ששה עשר בניסן.
הלכה כג - שכח ולא מנה בלילה מונה ביום ואין מונין אלא מעומד, ואם מנה מיושב יצא.
הלכה כד - מצוה זו על כל איש מישראל ובכל מקום ובכל זמן, ונשים ועבדים פטורין ממנה.
הלכה כה - וצריך לברך בכל לילה בא"י אמ"ה אקב"ו על ספירת העומר קודם שיספור, מנה ולא בירך יצא ואינו חוזר ומברך.

9. ספר החינוך מצוה שו

משרשי המצוה על צד הפשט, לפי שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נבראו שמים וארץ וישראל, וכמו שכתוב [ירמיהו ל"ג, כ"ה] אם לא בריתי יומם ולילה וגו'. והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים כדי שיקבלו התורה בסיני ויקיימוה, וכמו שאמר השם למשה [שמות ג', י"ב] וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה, ופירוש הפסוק כלומר, הוציאך אותם ממצרים יהיה לך אות שתעבדון את האלהים על ההר הזה, כלומר שתקבלו התורה שהיא העיקר הגדול שבשביל זה הם נגאלים והיא תכלית הטובה שלהם. וענין גדול הוא להם, יותר מן החירות מעבדות, ולכן יעשה השם למשה אות צאתם מעבדות לקבלת התורה, כי התפל עושין אות לעולם אל העיקר.
ומפני כן, כי היא כל עיקרן של ישראל ובעבורה נגאלו ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא. וזהו שאנו מונין לעומר, כלומר כך וכך ימים עברו מן המנין, ואין אנו מונין כך וכך ימים יש לנו לזמן, כי כל זה מראה בנו הרצון החזק להגיע אל הזמן, ועל כן לא נרצה להזכיר בתחילת חשבוננו ריבוי הימים שיש לנו להגיע לקרבן שתי הלחם של עצרת.

10. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סב עמוד ב

אמרו: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם, עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת. אמר רב חמא בר אבא, ואיתימא ר' חייא בר אבין: כולם מתו מיתה רעה. מאי היא? א"ר נחמן: אסכרה.

11. טור אורח חיים סימן תצג

נוהגין בכל המקומות שלא לישא אשה בין פסח לעצרת והטעם שלא להרבות בשמחה שבאותו זמן מתו תלמידי ר"ע וכתב הר"י גיאת דוקא נישואין שהוא עיקר שמחה אבל לארס ולקדש שפיר דמי ונישואין נמי מי שקפץ וכנס אין עונשין אותו אבל אם בא לעשות בתחלה אין מורין לו לעשות כך וכזה הורו הגאונים ויש מקומות שנהגו שלא להסתפר ויש מסתפרי' מ"ג בעומר ואילך שאומרים שאז פסקו מלמות מצאתי כתוב מנהג שלא לעשות מלאכה מפסח ועד עצרת משקיעת החמה עד שחרית משום תלמידי רבי עקיבא שמתו סמוך לשקיעת החמה ונקברו אחר שקיעת החמה והיה העם בטלין ממלאכה על כן גזרו שלא לעשות שמחה בינתיים ונהגו הנשים שלא לעשות מלאכה משתשקע החמה ועוד שאנו סופרים העומר אחר שקיעת החמה וכתוב שבע שבתות תהיינה מלשון שבות ולשון שמיטה שבע שבתות וכתוב וספרת לך שבע שבתות שנים מכאן שהספירה כבית דין מה שנת השמיטה אסור במלאכה אף זמן ספירת העומר דהיינו לאחר שקיעת החמה אסור במלאכה:

12. שו"ת יחווה דעת חלק ג סימן ל

שאלה: האם יש מקום להקפיד בימי הספירה שלא להיכנס לדירה חדשה, וכן שלא לסייד או לצבוע הדירה, עד ל"ג בעומר?

תשובה: בתשובת הגאונים (שערי תשובה סימן רע"ח) איתא, שהטעם שאין נושאים נשים בימי הספירה, משום מנהג אבלות, שכן אמרו ביבמות (דף ס"ב ע"ב), שנים עשר אלף זוגות תלמידים היה לו לרבי עקיבא, וכולם מתו באסכרה מפסח עד פרוס עצרת, מפני שלא נהגו כבוד זה בזה. (וכן הוא בבראשית רבה פרשה כ"א סימן ג'). ומאותה שעה ואילך נהגו הראשונים להימנע מנישואין בימים אלה. ע"כ. וכן כתב רבינו ירוחם (חלק חוה, נתיב כ"ב, דף קפ"ו ע"ד) בשם רבינו האי גאון. וכן כתבו רבינו יצחק בן גיאת בספר מאה שערים חלק ב' (עמוד ק"ט), ורש"י בספר פרדס הגדול (סימן קמ"ד), ובספר האורה (סימן צ"ב), ורבינו זרחיה הלוי בעל המאור, הובא בספר המנהיג (דף צ"א ע"ב), ועוד ראשונים. והטור אורח חיים (סימן תצ"ג) הוסיף, שמתעם זה גם כן נהגו שלא להסתפר בימים אלה. וכן פסק מרן בשלחן ערוך שם. ולכאורה כיון שימי הספירה הללו הם ימי אבלות, יש לנהוג בהם כימים שבתחלת חודש אב, שמבואר בהר"ן (סוף פרק ראשון דתענית), שאין לבנות בית דירה להרווחה ולנוי מראש חודש אב עד יום התענית. וכן פסקו מרן השלחן ערוך /א"ח/ (סימן תקנ"א סעיף ב'), והאחרונים שם, ושיש למנוע גם כן ציור וכיור הן בבנין והן בדלתות החלונות והדירה. אולם לאחר ההתבוננות נראה שיש חילוק גדול בין ימי חודש אב הנ"ל, לבין ימי הספירה, כי בחודש אב שאירעו בו חורבן בית המקדש ושאר פורעניות המבוארים במשנה בתענית (דף כ"ו ע"א), הוא זמן של אסון כללי לעם ישראל, ונקבע בכיה לדורות, שמגלגלים חובה ליום חייב, אבל ימי הספירה מצד עצמם אינם נחשבים לימי פורענות חס ושלום, אדרבה, כתב הרמב"ן (בפרשה אמור), שקדושת ימי הספירה כימי חול המועד. וראה עוד בזוהר הקדוש פרשת שמות (דף י"ב ע"א), ופרשת שלח לך (דף קע"ד ע"א). ומטעם זה הסכימו גדולי האחרונים שאע"פ שאין לברך שהחיינו בימי בין המצרים, כמ"ש בש"ע /א"ח/ (סי' תקנ"א), מכל מקום מותר לברך שהחיינו בימי הספירה על פרי חדש שמתחדש משנה לשנה, וכמו שפסק הגאון רבי יצחק למפרונטי בספר פחד יצחק, והובא להלכה בספר עקרי הד"ט (סימן כ"א אות י"ז), והעיד, שכן המנהג בגלילותיו. וכן העלה הגאון רבי מרדכי כרמי בספר מאמר מרדכי (סימן תצ"ג סק"ב). וכן פסקו בשו"ת דברי מלכיאל חלק ג' (סימן י"ג), ובשו"ת קרן לדוד (סימן קי"ט). וכן העיד הגאון רבי יצחק פלאגי' בספר יפה ללב חלק ב' (סימן תצ"ג סק"ב), שכן המנהג לברך שהחיינו אף בימי הספירה. וראה עוד בשו"ת לבושי מרדכי (מהדורא בתרא סימן קנ"ג), ובשו"ת ויאמר מאיר (סימן ב'). ובדברינו בשו"ת יביע אומר חלק ג' (חלק אורח חיים סימן כ"ו) ע"ש. ואם כן מטעם זה נראה שמותר להיכנס לדירה חדשה, ולבנות ולסייד ולצייר הדירה, ובפרט בארץ ישראל שמצות ישיבתה שקולה כנגד כל המצות. ורק שמחה של נישואין שהיא שמחה יתירה הוזהרנו להימנע ממנה בימי הספירה. וכן הזהירו האחרונים למנוע ריקודים ומחולות ותזמורת בימי הספירה בסעודת הרשות. ולכן אף הנהגים להקל לשמוע שירים בליווי כלי זמר דרך הרדיו בכל ימות השנה, עליהם להימנע מלשמוע כלי שיר בימי הספירה, וכמו שכתבו בשו"ת כפי אהרן אפשטיין (סימן נ"ב), ובשו"ת אגרות משה פיינשטיין (חלק אורח חיים סימן קס"ו), ובשו"ת מנחת יצחק חלק א' (סימן קי"א). וכ"כ הרב הגאון ר' אברהם דוד הורביץ בשו"ת קנין תורה ח"ב (סי' צ"ט) ע"ש. אבל כניסה לדירה חדשה וכדומה, לא אסרו חכמים. ובאמת שאפילו מר"ח אב ואילך אין איסור להיכנס לדירה חדשה, וכמ"ש בשו"ת לבושי מרדכי קמא (חלק אורח חיים סימן ק"א), ורק משום ברכת שהחיינו כתב שיש להימנע ע"ש. אבל בימי הספירה שאפשר לברך שהחיינו, כמו שנתבאר, אין כל טעם להמנע מלהכנס לדירה חדשה, אף להרווחה. וראה עוד בשו"ת מנחת אלעזר ממונקאטש חלק ד' (סימן מ"ד).